

TÁRSADALMI, MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati heti szaklap.

SZERKESZTI:

LITSCHAUER LAJOS

kir. főmérnök, a selmeczbányai m. kir. bányaiskola
ügyvezető szaktanára.

Megjelenik: Minden vasárnap.

Előfizetési ára: Egy évre 12 korona.

Reményik Károly

1870—1908.

Nagyon véghetetlen szomorú kötelességet teljesítünk ma, mikor Reményik Károlynak a Salgótarjáni Köszénbánya Részvénytársulat igazgató helyettesének folyó hó 7-én, rövid, de nehéz szenvedések után való elhunytáról és arról számolunk be, hogy a szomorú haláleset előre megfontolt, orosz gyilkos merényletnek véghetetlen sajnálatos, megdöbbentő következése.

A hazai bányászat történetében páratlan eset Reményik Károly szomorú és fájdalmas, váratlan kimúlása. — Állottunk már hivatásuk kötelességszerű teljesítése közben elszerencsétlenedett bajtársak ravatala mellett;

mélyen lesujtva és nagy tisztelettel hajoltunk meg azon bányászszaktársak dicső emléke előtt, kik nehéz kötelességük teljesítése közben bátran szembeszállottak a halál rémeivel s kötelesség-tudásuknak és a bányák örök, és leküzdhetetlen rémeinek, a tűznek, gáznak és víznek áldozatai, a bányászati szak martirjaivá lettek: de nem tudunk esetet, hogy orozva gyilkoló bányász kéz sujtott volna le, a hivatását teljesítő bányászra s nem tudunk megnyugodni a sors kérlelhetetlenségén és a halál bányász körökben annyira megszokott váratlan látogatásán akkor, mikor megdöbbenve konstatálnunk kell, hogy az orozva gyilkoló kéz, közvetetlen alattas bűnös keze volt és hogy a gyilkos, ki szomorú munkáját oly megfontoltan végezte, azok sorából került ki, a kik szigorú fegyelmezetttségüknek, kötelességtudásuknak, becsületességüknek és tisztességes magaviseletüknek annyi tanujelét adták már. Bányászaltisztnek mondta magát az elvetemült, a nélkül, hogy ezt a tiszteletre érdemes czimzést megérdemelte volna; bitorolta az aknász czimet és állást, mert arra érdemes soha sem volt, mert nem érezte át soha hivatásának magasztos voltát, mert önzéstől és gyáva boszútól sarkalva megfélekedezett bányász mivoltáról is, ki tisztjében és előjárójában is csak bajtársat lát és önmagát nem tekintve, bányászbajtársának védelmezője igen, de gyilkosa soha sem lehet. Megdöbbenéssel, irtózáttal és megvetéssel fordul el minden bányászember, minden bányászaltiszt a magáról, kötelességéről, és becsületes hivatásáról megfélekedezett gonosztevőtől és fájdalmasan remegő szívvvel, mély meghatottsággal teszi le gyászfátyolos koszorúját az áldozatnak frissen felhantolt sirdombjára!

Az ország egész nagy bányász-családja szívvvel lélekkel együtt gyászol a mélyen sújtott, szíve mélyéig megsebezett családdal s a gyászoló bányatársulat megszomrodott tisztikarával s velük érzi azt a mérhetetlen, nagy fájdalmat, a melyet szóval kifejezni soha sem lehet! A

megboldogult rettenes, fájó sebei már nem sajognak, kinjai megenyhültek; nyugodjék békében! Rettenetes halálának emléke, s ez emlékből fakadó fájdalmak ne zavarják nyugodalmát! Gondoljunk boldogan eltöltött családi életére, gondoljunk érdemesen eltöltött szolgálati idejére, gondoljunk arra, hogy a csatatéren, dicső halállal halt meg és őrizzük meg szivünkben emlékét!

*

Remenyik Károly 1870 április hó 1-én Rima-Brézon született. Gimnáziumi tanulmányait Iglón végezte, hol az érettségit 1891. évben sikeresen le is tette. A selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti akadémiára 1891. évben jött fel, tanulmányait azonban ekkor megszakítván 1892-ben újra beiratkozott. Három éven át igen szorgalmas látogatója volt a bányászati szaktanfolyamnak, a melyet jeles eredménnyel végzett. Az 1895. évben az akadémia bányamiveléstani és bányaméréstani tanszékének asszisztensévé lett, mely minőségben 1896 évi július hó 31-ig szolgált. 1896. évi augusztus hó 1-én ezen állásáról szabályszerűen leköszönt. 1898 évi márczius hónapban jeles eredménnyel letette a bányászati államvizsgát. A Salgótarjáni kőszénbánya részvénytársulat szolgálatában tíz év óta állott; hol működését, Salgó-Tarjánban, mint bányász mérnök kezdette meg.

A társulat azonban rövid idő múlva felismerte geológiai jártaságát és az ország több vidékén nagyobb arányú szénkutatásokkal és mélyfúrásokkal bizta meg. E megbízások folyamán tett kutatásokat Fehérmegyében Moór vidékén, Zemplénmegyében, majd a Hunyadmegyei Brád községben, míg 1907. eleje óta a Nyitramegyei Handlova község körül kezdette meg alapos geológiai tanulmányait és ezek alapján nagy körültekintésről tanuskodó mélyfúrásait. Ezek a műveletek meglepő eredménnyel jártak és mindenben igazolták Remenyik Károly feltevéseit. A társulat e hó elején öt bányagazgató helyettessé léptette elő és a zsilvölgyi Vulkán községben levő bányászatának élére állította. Ezt az állást f. hó 15-én akarta elfoglalni. A handlovai munkálatokat az utódjául kinevezett Hoffmann Richard pálfalvi főbányagondnoknak átadni akarván, ez utóbbival együtt július hó 3-án a helyszínére utazott. 6-án tisztársaival együtt egy fúrólyukat vizsgált meg, lehajolt és ekkor érte őt a halált okozó lövés. A merénylő Kracsun János handlovai főaknász volt. Bosszúból követte el az előre megfontolt cselekményt, mert Remenyik többrendbeli hasztalan figyelmeztetés és megintés után 4 koronával megbüntette. A helyszínén azonnal megjelent Dr. Natorek handlovai

körorvos nyújtotta a sebesültnek az első segélyt. Ez után a sebesültet hordágyon vitték Privigyére, a honnan különvonaton szállították Budapestre. Odaérkezvén a Grünwald-szanatóriumban a beteg kívánságára Hüttl Hümér dr. és Dollinger Gyula dr. egyetemi professzorok vették kezelés alá; de csakhamar kitünt, hogy a sebesülés oly súlyos, hogy emberi tudomány a végső katasztrófát el nem hárihatja. A nehéz beteget nejeének szerető ápolása gondozta, azonban még ugyanazon napon, július hó 7-én, kiadta végső lehelletét. 9-én történt meg a bonczolás, mely alkalommal még három golyót találtak az elhunyt testében. 10-én szentelték be a holttestet a kerepesi-uti temető halottasházában. A besztertelésen nagyszámu gyászoló közönség vett részt és ezek között a Salgótarjáni Kőszénbánya r. t. igazgatósága és tisztviselői teljes számban.

A bányatársulat által kibocsátott gyászjelentést

„A Salgó-Tarjáni kőszénbánya részvény-társulat igazgatósága, felügyelő-bizottsága és hivatalnoki kara mély megilletődéssel jelenti, hogy Remenyik Károly úr bányai igazgató-helyettes folyó hó 7-én, rövid, de nehéz szenvedések után elhunyt. A megboldogultat férfias jelleme, nagy tudása és lankadatlan szorgalma a társulat tisztviselőinek első sorába emelte. A társulat érdekében teljesített munkája közben, legszebb férfikorában érte őt a halál. Az elhunyt hamvai folyó hó 10-én délután 4 órakor fognak a kerepesi ut melletti temető halottasházában, az ág. ev. egyház szertartása szerint megáldatni és e hó 11-én délután 4 órakor Selmezbányán örök nyugalomra helyeztetni. Igaz szeretet örzi meg mindenha emléké! Budapest, 1908. július hó 8-án.“ — közbeiktatva, az elhunyt iránti tiszteletünknek és tragikus sorsa fölött érzett mély részvétünknek adunk kifejezést akkor, mikor a Budapestben történt gyászünnepély legmegkapóbb, legmeghatóbb részeként, *Dr. Renier Ede* úrnak búcsúztató beszédét egész terjedelmében leközöljük:

„Annak a társulatnak nevében, melynek körében működél, melyért dolgoztál és fáradtál, akarok néhány bucsúszót intézni hozzád Remenyik Károly!

Egyszerűek lesznek szavaim, mert csak ez illik a te őszinte, férfias jellemedhez. A természet gazdag adományokkal ruházott fel, melyeket Te nagy munka árán öregbitettél. A természet adta, a nagy munka árán megnagyobbított tehetségeidet ajánltad fel társulatunknak. Annál becsebb volt ez az ajánlat, mert kiváló tehetségeid példás kötelességérzetten épültek fel. Rövid idő mulva megnyerted társulatunk vezetőinek bizalmát, becslését, rokonszenvét. Nagy feladatok bizattak rád, még nagyobb feladatokra szemeltek ki. A sors másként határozott.

Mint Mózes nem léphetett az ígéret földjére, Te is nagy feladataid küszöbén roskadtál össze. A sors e döntése előtt meg kell hajolnunk.

A kit a társulat vezetősége bizalmával tüntetett ki, Téged tisztársaid igaz szeretettel vettek körül. Büszkék voltunk, hogy hozzánk tartozol, szívesen követtünk abban a meggyőződésben, hogy társulatunk ügyét biztos révpontba vezeted. Most sírunk, jajgatunk, mert lehullott fejkünk koronája.

A munka embere szükséztud. Te is kerüted az üres szólásokat. De ékesszó is tudtál lenni. Szónoki hevülettel képviselted mindig a munkások érdekeit, méltányos követeléseik teljesítését mindig sürgetted. A munkások igaz barátja voltál. És mégis megtörtént az a szörnyű eset, hogy egy munkás keze állította meg örökre nemes szived verését. Én csak egy feladatra vállalkoztam. Megköszönni mindazt, a mit társulatunkért tettél, mit társulatunkért még tenni akartál. Sohasem fogunk ezekről megfeledkezni. És e köszönő szó legyen búcsú szónok! Pihenj csendesen hazánk szent földjében! Remenyik Károly Isten veled!“

Innen, úgy mint azt az elhunyt kívánta Selmezbányára szállították, a hová tetemei július hó 11-én délelőtt érkeztek meg.

Délután négy óra tájban a harangok kondulása jelezte, hogy a gyászmenet a vasuti állomástól megindult és fél öt óra volt, mikor a bányászaltisztekből, díszbe öltözött bányászokból alakult díszörség és a gyászoló családtagok hosszú sorától kísért, virágokkal és koszorúkkal borított halottas kocsis az ez előtt haladó koszorút vivő kocsis, a papsággal Erzsébet-tárhoz bányatelep elé érkezett, a hol a Salgótarjáni Köszénbánya Részvénytársulat tíz tagú küldöttsége: *iff. Chorin Ferencz dr, Dezsényi és Görög* igazgatók a salgótarjáni k. b. r.-t. igazgatósága részéről; *Hoffmann Richard* bányafőgondnok, *Pauer Gyula* főmérnök, *Vagner Rezső* mérnök Salgótarjából; *Gyurják Miklós* és *Prouza* tisztviselők és *Licskó* fűrőmester a privigyei szénkutató kirendeltség részéről, a főiskolai ifjúság gyászlobogó alá sorakozó küldöttsége, a főiskolai bányász- és erdész-díszörség, a főiskolai tanári kar és a kir. bányagazgatóság tisztikara, utóbbi Grillusz Emil k. főbányatanácsos vezetése mellett, teljes számmal, a városi tisztikar és az összes hatóságok és hivatalok kiküldöttei a menethez csatlakoztak, hogy a kamarai hajdúk hagyományos díszbe öltözött örségének tiszteletet adó örsége között, véghetetlenül hosszú menetben utolsó útjára kísérelje a megboldogultat. Az impozáns menet a kincstári bányászzenekar gyászindulói, harangszó és a bányásztemetéseknél hagyományos kotogó szomorú hangjai

mellett, öt óra után kiért az evangélikus temető sirhantjai közé, a hol a főiskolai református ifjúság búcsúztató éneke, Händel Vilmos ev. esperes és a Salgótarjáni Köszénbányatársulat küldöttsége szónokának búcsúzó beszéde után, a hantok rágördültek a virágok alá temetett koporsóra.

A szomorú aktus immár a történeté! A halott immár a földé! Nekünk csak az emlékezés marad!

Isten velünk!

□ □

Mentés a bányászatban.

(Folytatás a 272. oldalhoz.)

A bányászati mentésügy 1899 óta állandó fejlődésben és anynyira terjedőben van, hogy még a legvérmesebb reményeket is messze túlhaladta. Nem dicsérhető eléggé a németországi vezető köröknek abbéli törekvése, hogy a kinstári- és a magán-bányászati üzemek technikai téren való fejlesztésére törekedtek, a tudomány és a technika vívmányai a bányamívelés és a bányászati mentésügy terén való hasznosítását elősegítették és lehetővé tették.

Mintaszerű a Hibernia bányamű-társulat Schamrock bányatelepének technikai és üzemi berendezése. A társulat, fáradtságot, munkát és költséget nem kimélve minden erejével arra törekedett, hogy a bányaművezetőségek és bányahatóságok érdeklődését a bányászati mentésügyre terelje s az egyszer felköltött érdeklődést ébren tartsa s fejlessze. A Schamrock bányatelep 1880 óta, saját tűzoltóságot és 1895 óta saját egészségügyi mentőcsapatot tart fenn. Az 50 emberből álló mentőcsapat a sérülteket az első segítségnyújtás jótéteményében részesíti. A mentőcsapat őrsége külön van elhelyezve, a bányában ezenfelül 25 mentőállomás van; minden ilyen földalatti mentőállomás felszerelése: egy-egy mentőszer-szekrény és egy beteg szállító ágy. Később még 26 emberből álló külön, harmadik, mentőcsapatot „bányaőrséget“ is szerveztek. Ezen három mentőcsapat arra van rendelve, hogy a bányatüzeket oltsa, az irrespirábilis gázokkal telt banyaüregekbe behatoljon és a segítségre szorult embereket felkeresse, kellő segítségben és az első ápolásban részesítse. Mentőmunkák közben hordozható elektromos bányalámpákat használnak a Schamrock bányán. Szerencsétlenségek, balesetek és fenyegető veszedelmek jelzésére állandósított és áthelyezhető telefonállomások szolgálnak. A mentőállomásokhoz tartozó szerkamarákban, a sérültek mentését elősegítő és könnyítő összes felszerelések rendelkezésre állanak. Mindenekelőtt számos okszigén-készülék van kész-

letben, a melyek igen czélszerűen szerkesztett állványokon oly módon vannak elhelyezve, hogy bármely pillanatban gyorsan és könnyen levehetőek. Igen praktikus és követésre érdemes intézkedés az is, hogy a mentőcsapatok őrség-tanyájához külön gyakorló helyiség csatlakozik, a melyben a mentők munkájukkal állandóan foglalkozva, folytonos gyakorlatban maradnak. Nagyon helyes intézkedés az is, hogy minden mentőcsapat felszerelése még oly okszigén készülékekkel is ki van egészítve, a melylyel a mentők az elaléltaknak segítséget nyújthatnak és felélesztésüket siettethetik.

Mintaserüek és utánzásra érdemesek a Gelsenkirchener Bergwerks A. G. bányászati részvénytársaság bányászati mentő- és egészségügyi berendezései is. Itt hivatásos tűzoltóságot szerveztek, a melynek a közbiztonság, a rend és a nyugalom fentartása valamint a tulajdonnak elemi csapások elleni védelme, végre pedig az egészségügyi és bányászati mentőszolgálat képezi eléggé sokoldalú hasznos feladatkörét. A Gelsenkirchener Bergwerks A. G. bányászati részvénytársaság összes bányatelepén ezenfelül tisztekből és munkásokból szervezkedett önkéntes tűzoltóságok működnek, melyek személyzetének létszáma, ma a 457 embert meghaladja. A telepenként működő őrsegeken kívül mentőcsapatok is működnek, a melyek bányatüzek, bányagázrobbarások, tömeges bányaszerencsétlenségek eseteiben azonnal akcióba léphetnek. Ezen mentőcsapatok 113 vezető alatt álló 384 munkásból állanak és 64 okszigénes mentőkészülékkel s 75 tömlős lélegező készülékkel vannak felszerelve. A központ a „Reinelbe-Zeche“ bányán van, a szerelvények hat aknatelep között vannak felosztva, minden ilyen aknatelepen gyakorló helyiségről is van gondoskodva. A telepek között való közvetetlen értekezést rendszer távbeszélők közvetítik; 7. hordozható telefon-állomás és 2000 m. telefonvezeték az időközönként való szolgálatot biztosítja. Minden egyes bányaművön és aknatelepen külön helyiségek, esetenként külön kisebb házak a kötözés, a sérültek, betegek és halottak átmeneti elhelyezésének czéljait szolgálják. Az ápoló helyiségek felszerelése és berendezése a lehetőleg legmodernebb. Az első segítség nyújtás fogásaiban teljesen kiképezett tisztek és munkások telepenként el vannak osztva. Minden telepen ezenkívül kórházi szolgák, beteget szállító kocsik, kerekeken nyugvó és hordozható beteget szállító ágyak állanak a sérültek rendelkezésére.

(Folytatjuk.)

Nagyvasolvasztók kiszámítása és szelvényméretezése.

Irta **Ehrenwerth József** tanár, Leobenben.*)

Egyedül jogosított fordítás. (5 szövegrajzzal.) Minden jog fentartva.

(Folytatás a 275. oldalhoz.)

Ezen viszonyokat feltételezve és feltéve, hogy a termelés tonnájára 800 kg. (lágý) faszén, 5⁰/₁₀₀ pala és 10⁰/₁₀₀ mészkőnek pótlásánál 900 kg. kokszi esik, az anyag összes döntővolumenje, a termelés minden tonnájára után lesz, ha az üzem lágý faszénre van berendezve:

$$v_m = \left(1 - \frac{1}{4}\right) \frac{800}{140} + \frac{2000}{1500} + \frac{100}{1400} = 5.68 \text{ m}^3.$$

ha az üzem, kemény faszénre van berendezve	4.13 m ³ .
„ „ „ „ közepes kokszi „ „	3.00 „
„ „ „ „ tömött „ „	2.88 „

Nem hibázunk, ha a döntővolumot, hasonló minőségű érczetek feltételezve, lágý faszénnel való üzennél, a tüzelőanyag volumenjével egyenlőnek, kemény faszénnel való olvasztásüzennél körülbelül 1.1-el, kokszi-szal való olvasztásnál pedig a kokszi-volumen 1.4—1.6-ával egyenlővé tesszük.

Az olvasztás lejárata természetesen úgy az áthévlés mint a redukció tekintetében is az érczek szemnagysága és tömötsége, valamint a kivánt termék minősége által is fehér, szürke nyersvas, ferromangán, stb. befolyásolva van, de befolyásolják azt a fúvósél hőmérséklete, mennyisége, a felfelé és a lefelé irányuló gázáramlás találkozásának módozatai is. Mindezek a körülmények annál nagyobb behatással vannak a kemence üzemének gazdaságos voltára, minél tökéletlenebb az olvasztónak a hő kisugározása elleni védőkonstrukciója. A járat különben egyező körülmények között is változó és annál rövidebb lehet, minél kisebbek voltak a feladásra került szemek és minél egyenletesebb az áramlásnak fel és leszállása. Gyengébben védett nagyvasolvasztók tekintetéből egész általánosságban szabályként lehet tekinteni, hogy az üzem annál gazdaságosabb, minél rövidebb az olvasztás folyamata.

*) Öst. Zft. f. Berg. u. Hüttenwesen. 1908. 19. sz.

Modern nagyvasolvasztóknál, melyek méretei helyesek és melyek meleg széllel dolgoznak, a járat, fehér nyersvasnak

könnyen redukálható oly érczekből való olvasztásnál, a melyek fémbe való tartalma 45—55⁰/₀, faszenes üzemben 6 - 10, koksüzemben 7—15 óra ;

nehezen redukálható oly érczekből, pl. magnetitokból való olvasztásnál, a melyek fémbe való tartalma 55—65⁰/₀, faszenes és koksüzemben egyaránt 12—18 óra ;

átlagban tehát, meleg széllel való üzem mellett 7—15 óra. Szürke nyersvas és különleges nyersvas fajok számára, legalább a tüzelő anyag fogyasztása arányában, rendszerint azonban, nagyobb arányu emelkedésre lehet számítani.

Ezek szerint tehát meg van adva annak a lehetősége, hogy a hatásos tartalmat, valóságos feltételek alapján meghatározzuk, a miért a jelzett empirikus formula használásáról lemondhatunk, a mit annál könnyebben megtehetünk, mivel a

$$V = P. v. = p. v_m. z = \frac{P}{24} v_m. z$$

egyenlőségből
$$z = \frac{24. v.}{v_m.}$$

kifejezést kapjuk, a mely az ezen képlet szerint kiszámított olvasztónak járatát adja meg.

(Folytatjuk.)

○ ○

A fának jelentősége és hasznosítása a bányamívelés körzetében.

(K. K e g e l okl. bányamérnöknek, Középnémetország erdőbirtokosai egyesületének március 7-én ülésezett kongresszusán tartott előadása. A „Bergbau“ 1908. é. 17. s. köv. számaiból. A szerkesztőség engedélyével. Minden jog fentartva.)

(Folytatás a 277. oldalhoz.)

3. A nedveket a fa törzsében bennhagyjuk, de kiszáritással, vagy sürités útján, ártalmatlanná tesszük. Régen tapasztalt dolog, hogy a télen vágott fa, a korhadásnak hosszabb ideig ellentáll mint az, melyet zölden, vagyis nyáron vágtak. Ez azonban nem, — mint gyakran állítják — attól ered, hogy télen a nedvek a fából visszahúzódnak, hanem onnan van, hogy a nedvek, téli időben sűrűdnek és a fában nem keringenek. A nedvek sűrűdését kiszáritás útján elősegíteni lehet. Ebből a célból mindenekelőtt a kérget kell a fáról lehántani. A lekérgezett fára a levegő és a meleg jobban hat, mert a rotszálakat könnyebben és közvetlenebbül érheti; előnyös oldala a lekérgezésnek továbbá még az is, hogy a kéregbe befészkelte káros rovarokat egyuttal eltávolítjuk az érté-

kes faanyag közelségéből. Mindaddig, míg az ácsolás faanyagja, a bányákban beépítésre kerül, a bánya ácsstelepén (többnyire górczterén) fekszik, a hol máglyaszerűen van felrakva azért, hogy a levegő az egyes szálfák között szabadon átjárhasson. Ezt még meg is lehet könnyíteni az által, hogy a farakások hosszanti irányát az uralkodó szél irányával keresztben állítjuk. Az eső ellen való védekezés miatt minden farakás fölé, deszkából, födelet lehet szerelni; még jobb, ha a készletet, oldalasan nyitott pajtákban helyezik el. Tartósabbá, mesterséges melegben való szárítás által lehet a fát tenni. Nyolczvan fok C.-ig érő hőmérsékleteket használtak e célra és igen jó eredményeket értek el vele. Ezen hőmérsékletnek behatása alatt a fának rostszálai annyira összezsugorodnak, hogy utóbb, a nedvességnek behatása alatt sem duzzadnak fel többé.

4. Hogy a fát a külső behatások ellen megvédelmezni lehessen, azt elszigetelő burkoló réteggel takarják. Erre a célra kőszénkátránnyal, masztiks-kátránnyal, kenczével, mésztejjel, olajfestékkal, stb. való bemázolást alkalmazzanak. Ezen és a következőkben még említendő mázólo anyagokat, csak a készre bárdolt faszerkezetekre szabad felhordani. A használás eredményességének főfeltétele, hogy a mázolás csak teljesen száraz fára hordassék fel.

5. A következőkben megemlítendő fát konzerváló módszerek, vagy a faanyagnak teljes telítésén (impregnálásán) alapulnak, vagy csak részleges telítésből állanak, a mi vagy a külső felületek bemázolásából vagy a telítő anyagnak a fa anyagába csak részben való behatolásából állhat. Általánosán elfogadott dolog, hogy a felületek bemázolása csak kivételesen védi meg a faanyagot a külső behatások romboló hatásától. A teljes és a részleges impregnálás határfokát illetőleg még eltérők a vélemények és nagyon eltérnek a nézetek a fölött, hogy a módok melyike nyújt nagyobb védelmet. A dolgok mai állása azonban remélni engedi, hogy ezen vitás kérdés, mihamarább tisztázva lesz.

Az impregnálásra használt anyagok hatása különböző. Sóoldatoktól azt követeljük, hogy szilárd alkotórészeik a fában kristályok alakjában kiváljanak. Ezek a kristályok a fanedveket tökéletesen körülzárják úgy, hogy a fa rostanyagával többé nem érintkezhetnek. Az elzárt nedvek, ennek folytán, káros hatást többé nem gyakorolhatnak. A legtöbb só, egyuttal rothadás-ellenesen is hat.

Egyéb impregnációs-folyadékokat, csak dezinficiáló hatásuk és tulajdonságuk miatt használnak, mert jelenlétük a rothadás lehetőségét kizárja.

A fa megvédésének harmadik módja azon a tényen alapszik, hogy a nedvek a telítő anyagokkal kémiaiilag vegyülnek és ez által bontó hatásukat elvesztik.

Végre pedig a fa rostanyaga is annyiban változik, hogy az im-

pregnáló anyaggal kémiai kötésbe lép, a mely a rothadásnak ellentá-
lani képes.

Az impregnálás legfontosabb módszerei a következők:

a) a kyanizolás (Kyan 1832.) A fa 8—14 nap hosszant $\frac{2}{3}\%$ -os kényesőszublimátoldatban fekszik. A szublimát mérgező hatású, a miért használása közben, nagy óvatossággal kell eljárni;

b) a cinkklóriddal való impregnálás (Burnett 1838.) Valamely zárt kazánba berakott fából a levegőt kiszivattyúzzák, mire az 1—3 $\%$ -os klórcinkoldatot nyolcz atmoszféráig terjedő nyomással, a fába beszoritják;

c) a rézvitrionnal való telítés (Boucherie. 1841.) Az 1 $\%$ -os oldatot szorosán záró tok közvetítésével, a még üde, le nem kérgezett törzsbe, vagy szálfába beleszorítják. A folyadékot csővezetéken át vezetik a tokhoz. A tartály 10—15 m. magasságban fekszik a munkaszint fölött. Az impregnáló folyadék nyomása a nedveket, a fából kiszorítja.

d) fakátránnyal vagy kőszénkátrányolajokkal való impregnálás. (Bethel. 1838.) Különösen kreosotolajat használnak ezen célra, a mely karbolsavban (20 $\%$ -ig) való tartalma utján hat. Az eljárás a burnettirozás-hoz hasonló. A kátrányolajat néha klórcinkoldattal is keverik. (A Rütgerswerke módszere.) A karbolineumot is használják, még pedig mázólo anyag vagy felületi impregnáló szer módjára. (Kruskopf.)

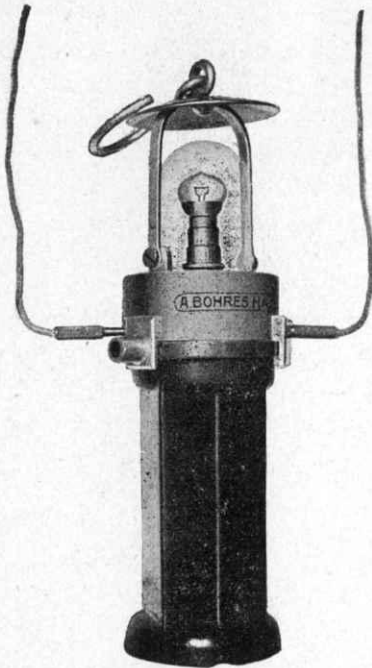
(Folytatjuk.)

Bányamívelés.

Bohres elektromos munkás bányalámpája. Bohres Adolf (Hannover) új elektromos biztonsági bányalámpáját avval a célzattal szerkesztette, hogy az ne csak időleges (mentő-) hanem rendes bányaszolgálatra is alkalmas legyen. Alkotórészei az akkumulátor és a lámpa tokja. Az akkumulátor 2 Volt feszültségű czellákból áll és átlátszó, négyszöges keresztmetszésű czelluloid-edényben van elhelyezve, a mely a lámpa tokjába szabadon betolható. Hat lemez, három pozitív és három negatív, megfelelő módon úgy van egymással összekapcsolva, hogy egyúttal a czelluloid-edény fődélén függjön. A savnak betöltésére szolgáló nyílást, üreges dugó zárja el. Az üreges dugó fenéklapja több helyen, fődéllapja két helyen van átfúrva; a

fenéklap nyílásai tágasabbak. Ezek a nyílások az akkumulátor töltése közben és abban máskor is fejlődő gázoknak szabad elvonulását biztosítják, miközben a gázok által tovaragadott savszemek a dugó belső üregében visszamaradnak.

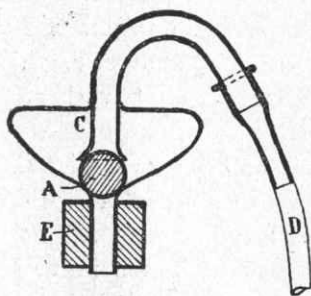

1. sz. rajz. Bohres-féle elektromos biztosító munkás bányalámpa.

Czélja ezen dugónak különben az is, hogy ferdén tartott lámpákból a savnak kifolyását megakadályozza. A lámpa fazejának födelén át fektetett sarkokvégek rövid vezető drótdarabok közvetítésével, két erős, szabadon szerelt kontaktrudakba mennek át. Az áram e kontaktrudakon át kerül bele a lámpába. A lámpa tokja egy alsó és egy felső részből áll. Az alsó lámparészben az akkumulátor, a felső lámparészben az izzó-lámpa és ennek szerelvényei vannak elhelyezve. Az alsó rész, vagyis a tulajdonképpeni lámpafazék czinnezett aczélbádogból készült és kívül is, belül is, savatálló fekete mázzal van bevonva; láb-része és fejrésze köralakú, teste

négyszöges. (L. a becsatolt 1. sz. rajzot). A felső rész erős, nagy ellentálló képességgel bíró alumínium-ötvözetből készült zárógyűrűt képez, melybe az izzólámpa, ennek foglalatja, kontaktusai és védőüvegje vannak beillesztve, — s melyhez nyitható, reflektoros kengettyel és akasztó horog tartoznak. Az izzólámpának és védőüvegjének a lámpa felső részéhez való odaerősítésére záró csavaros karima szolgál. A védő üveg, mely vastagfalú üvegharang alakjával bír, az izzólámpát a külső levegőtől teljesen elszigeteli. Miután a zárócsavaros karima, zárt lámpánál a tok belsejében fekszik, avatatlanok hozzá nem férhetnek. A lámpa különben magnetikus zárókészülékkel is el van látva. A felső résznek, az alsó részhez való hozzákapcsolása vésetek és rúgós kampós-kilincsek útján történik. Az izzólámpa Swanfoglatban, rúgós kontaktus-pöczkők között fekszik. A villamos áram vezetését két, a lámpa felső részéhez szerelt lemezzrúgó közvetíti. Ha a lámpa elzárása után, a felső lámparészt az alsó lámparész irányában elfordítják, a lemezzrúgók az akkumulátor kontaktus-rudjait horzsolják, mire vezető-kapcsolás létesül és a lámpa

ég. A lámpa eloltása a felső résznek az ütközőig való visszafordítása útján történik. Méreteit a lámpának a következőkben állapítottuk meg: a lámpa magossága kengyel és reflektor nélkül: 260 mm., teljes magosság 310 mm., az üvegharang magossága 80 mm., a fényt átbocsátó üvegfelület magossága 70 mm; az egész lámpasúlya: 2.000 kg., az akkumulátor súlya külön mérve: 1,230 kg., a toknak külön súlya: 0.770 kg. — Az akkumulátor töltésére 1. Amp. áramerősség mellett, kb. 12 órát kell fordítani. (Az 1. sz. rajzban a lámpa töltésének módja van bemutatva; használat közben a töltést közvetítő kontaktusok természetesen le vannak akasztva). Bohres a lámpa töltése közben külön golyós szelepű dugó-szerkesztetet alkalmaz (l. a 2. sz. rajzot) melynek szerkezete röviden a következő: Az akkumulátor megtöltése közben fejlődő nedves gázok az emelkedő és süllyedő *A* tömör üveggolyót körülveszik; a gázok által tovaragadott sav, a szelep belsejében lecsapódik és az akkumulátorba visszafolyik. A szelepen túl ragadott savrészecskék a *D* gummitömlőben gyülekeznek össze, hogy innen a lámpafazék alsó részének, különben czavarosan elzárt csőtoldatából kicsöpöghessenek. Ha a lámpát megfordítják a golyó, melynek mozgástere nagyon korlátozva van, a szelep felső serlegszerű részéhez szorosan hozzáfekszik és a savnak kifolyását megakadályozza. A szelepház szorosan záró *E* kaucsuk dugaszba van beillesztve.

2. sz. rajz. Golyós szelep.

Lazán feltöltött homokfojtás. A homokkal fojtás nem új és már 1807. óta ismeretes, a mikor Héron de Villefosse, Bonnard és Gilbert kísérleteket is tettek ebben az irányban. 1844-ben Combes M. M. ismeretes tankönyvében is már tárgyalja a homokkal fojtást; azóta azonban jó formán feledésbe ment. Legujabban *Zachmann György* foglalkozott a furólyukak robbantó töltéseinek, homokkal való elfojtásának ügyével mert azt tapasztalta, hogy köfejtő üzemeiben, az agyagfojtás ledöngölése sok esetben szerencsétlenségeket okozott. Zachmann, Combes idézett munkájának ide vonatkozó fejtegetései vezették rá a kérdés közelebbi kísérleti tanulmányozására. Kísérletei, most már rendes fejtő-munkálatai közben is, Zachmann a következő eljárást követi. A kivésett fúrtlyukba a lövőport tölcser segítségével töltik be; a gyujtót a lazán betöltött lövőporba állítják; papirfojtást nem alkalmaznak. Fojtásanyagul lehetőleg finomszemű, teljesen száraz homokot használnak. Legjobb szolgálatot a mosott édes vízi

kvarcztövevény teszi; jó azonban a folyó- és patak-partok mentében lerakódott sodralék-tövevény, a pofás-törőgépek és törő-hengerek finomszemű tördeléke is. Ércbányászatokban az ülepítő gépekről lekerült finomszemű kvarcos fölzék is igen jó szolgálatokat tehet. A szemek legalkalmasabb nagysága 1—4 mm. Ezen homokot a fúrólyuk elfojtása közben, kézzel folytatják be a töltés fölé mindaddig, míg a nyílásig föl nem ér. Segítőszerszámot ezen munka közben egyáltalában nem kell használatba venni. Azt gondolná az ember, hogy a lövőpor fellobbantása alkalmával képződő és aránylagosan lassan ható gázok a lazán feltöltött homokot a fúrtlyukból mihamarább kivetik. Pedig a dolog nincsen úgy s a kísérletek figyelmes megismétlésével teljes meggyőződést lehet szerezni arról, hogy a lövések hatása, lazán feltöltött homokfojtás mellett sokkal nagyobb, mintha erősen ledöngölt agyagfojtás kerülne a lövőpor fölé. A homokkal fojtás előnyeit a következő pontozatokba lehet összefoglalni: 1.) a fúrtlyukak töltése igen rövid időt követel meg; 2.) szerszámok, mint töltő-vesszők és kézi kalapácsok használása fölösleges, 3.) a lövés hatása teljesen kielégítő és az agyag fojtással lezárt robbantó-töltések lövőhatásával legalább is megegyező; 4.) a lövés a leválasztott közettömegeket nem veti szét; 5.) a robbanó gázokkal küzdő szénbányákban alkalmazva, tökéletes biztonságot nyújt, mert a robbantó-lövés láng és szikravetését lehetetlenné teszi; a lövés kellemetlen utógázai a munkásoknak nem alkalmatlanok; 6.) miután a gyújtózsínor megsérülésének lehetősége ki van zárva, a sikertelen lövések száma jelentékenyen csökken; eddig a töltőpálcza igen sokszor megsértette a gyújtózsínor védőburkolóját és a csütörtököt mondott robbantó lövéseknek legalább 90%-a a fojtás ledöngölésének rovására esik; 7.) ha valamely fúrólyuk töltése, a laza homokfojtás daczára sem sülné el, a bajon igen könnyen lehet segíteni mert, a gyújtózsínornak a laza homokból való kihúzása épp oly veszélytelen dolog, mint a fojtásnak arra alkalmas talapátkával való kikanalazása; a csütörtököt mondott töltések bányarendőrileg szigorúan eltiltott, de annak daczára igen sokszor elkövetett kifúrása a homoktöltés laza állománya következtében önmagától el marad; 8.) fojtás közben robbanások nem történhetnek, mert a fojtás ledöngölése fölöslegessé válik; 9.) a fojtás homokanyagját minden bányánál könnyen meg lehet szerezni s ha esetleg úgy állana a dolog, hogy a homokot máshonnan kellene a bányához szállítani, ez oly csekély költségtöbblettel terheli a robbantásüzem számláját, hogy a nyújtott előnyökkel szemben, tekintetbe sem jöhet; 10.) a homokfojtást úgy lövőporral, mint dinamittal, mint bármely más tehát biztonsági robbantószerekkel való robbantómunka közben is egyenlően lehet hasz-

nálni; 11.) elektromos gyújtás használása esetén egyforma gyújtók használhatók; 12.) Mindezen előnyökkel szemben, egyetlen egy hibáját sem lehet szemben állítani. (Braunkohle, 1908. 7. sz.)

Bányajog.

Az osztrák bányatörvény módosítása. Az osztrák bányatörvény kilátásba helyezett reformja alkalmából a kereskedelmi kamara *Égerben*, a kormányhoz javaslatot nyújtott be, a melyben a következő alapelvek tekintetbe vételét kívánja: A bányaszabadság elve fentartandó. A mai terjedelmükben meghagyandó, hasznosítható ásványok felkeresése, külön kutatási engedélyek nélkül, bárkinek megengedettek; külföldiekkel szemben a viszonyosság azonban biztosítassék. A bizonyos területen való kizárólagos kutatás jogát meg kell tartani, a sok és jelentékeny hibában szenvedő zártkutatmányi intézmény helyébe kizárólagos védőmezők állítandók, melyeknek legnagyobb engedélyezhető területe 300 hektárnál nagyobb ne lehessen. Miután a négyszög alakú bányamértéknek egységül való elfogadása sok zavart okozott a gyakorlatban, a bányamezők ezentúl oly egyenes vonalakkal határolt, tetszőleges alakú, zárt területek legyenek, a melyeknek alapterülete 300 hektárral legyen megszabva. A kisajátítási eljárás és a bányatulajdonosok kártalanítási kötelessége modern elvek alapján szabályoztassék. A bányatársulatok alapszabályai akként módosíttassanak, hogy a kisebbségnek jogai megvédessenek az által, hogy bányatársulati gyűlések határozmányai ellen 30 napon belül az illetékes bányabíróságnál, fellebbezés legyen benyújtható. Bányarendőri büntető eljárások alkalmával, csak a subjektív vétkes bűnhődjék. (D. Bwks. Ztg. 1908. 161. sz.)

Vaskohászat.

Közvetlen aczélgyártás, érczekből. Az érczet, Melbourneben végzett kísérletek szerint (v. ö. Stahl u. Eisen 1906. évi októberi füzet) erre a célra leghelyesebben az ismert módszerek bármelyikének alkalmazásával dúsitják vagy, ha magnetikus lenne, elektromagnetikus eljárással mindaddig előkészítik, míg a termék tiszta vasokszidullá nem válik. A nyersanyagot erre, először gázzal fűtött, forgó hengerbe, ebből pedig az izzás kezdő fokáig felhevített második hengerbe adják fel. Ebből a második hengerből az ércz oly hengeres edénybe hull, a melyen dezokszidáló gázokat vezetnek át. A dezok-

szidáló gázok behatása alatt az ércz tiszta vassá alakul át. A dez-oksizidált vasat végre ömlött állapotban levő vas fürdőjébe adják fel, a hol közvetlenül aczéllá változik át. Természetes dolog, hogy a vázolt eljárással igen sok termés tüzelő- és pótlóanyagot, valamint időt és munkát takarítanak meg. (Techn. Ztrblatt. 1908. 28. sz.)

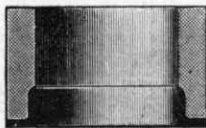
Fémkohászat.

Czinknek érczeiből és ötvözeteiből való kiválasztása. (Sulman L. H. francia szabadalom. 382241. sz. 1907. decz. 3.) Az érczetek stb. először pörköelve, a cinkokszidot kénes savval és vízzel kezelik, mi közben a cink biszulfid alakjában oldatba megy; szűrés után az oldatból a kénessavat részben kiűzve, a cink monoszulfid alakjában kiválik, mire pörkölés utján oksziddá alakul át. Cinkokszidnak hozzáadásával oldhatatlan monoszulfidot is elő lehet állítani, levegőnek befűvésével pedig a kénessavat el is lehet űzni. (Chem. Ztg. 1908. — Öst. Zft. f. Berg. u. Httv. 1908. 27. sz.)

Czinket tartalmazó érczeknek és metallurgiai termékeknek feldolgozása. (Gillies H. J. Am. E. Áll. szabad. 875424. sz. 1907. decz. 31., bejelentve 1906. aug. 20.) Szfaleritet tartalmazó, vassal, ólommal és rézzel kevert elegyes érczeknek és ilyen érczek előkészítés-beli termékeinek feldolgozása képezi a munkálatok feladatát. Az érczet, többemeletes lángpestekben, szulfátizáló pörkölésnek vetik alá; a pörkölésből eredő gázokat kénsav gyártására lehet felhasználni, a még forró pörkölt érczanyag oly edénybe hull alá, a melyben hígított kénsavnak árja emelkedik; a cink és egyéb fémek szulfátok alakjában oldatba mennek át, az oldat lefolyik, a vasat és a rézet cinkokszid segítségével csapadékba viszik. Az oldatot az iszapolás és az okszidot mekhanikai szeparáczióknak vetik alá; a cinkszulfátoldatot kristályosító folyamat alá bocsátják; az anyalúgot tovább használják. (Chem. Ztg. 1908. — Öst. Zft. f. Berg. u. Httv. 1908. 28. sz.)

Gépészet.

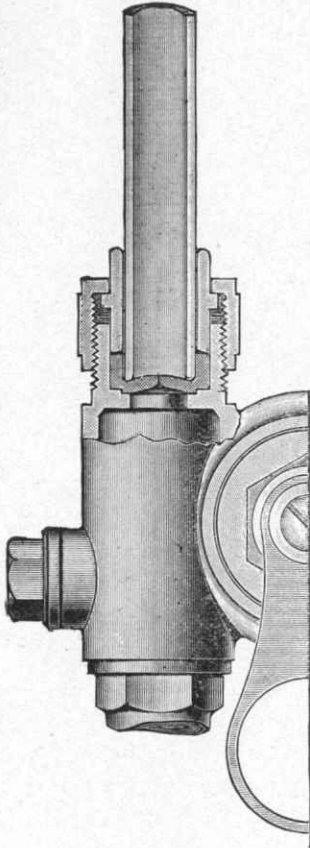
Tömítő gyűrűk vizállást mutató üvegek számára fémből készült védőkarikával. A fémből való védőgyűrűt (1. sz. rajz) egyszerűsége, olcsósága és praktikus volta dicsérik. A közönséges gummiból készült védőgyűrűnél már azon okból is sokkal jobb, mert az üveg szájnyílásának káros elzáródását lehetetlenné teszi s így a mutató csőben mindig a vízvonálnak

1. sz. rajz Védőgyűrű.

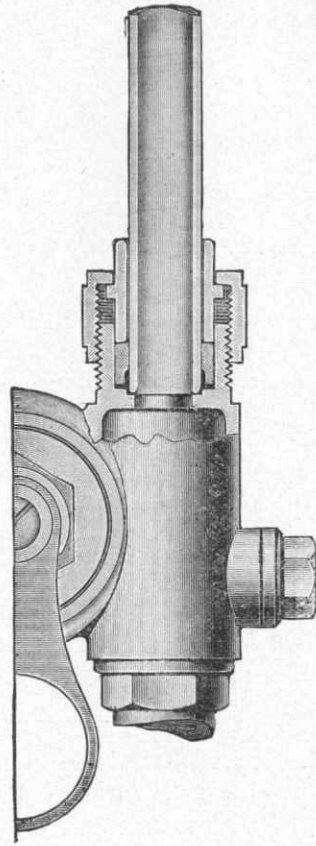
valódi állása jelentkeznek. Hogy a fémgyűrűt igen könnyen és gyorsan lehet kiváltani, magától érthető épp úgy, mint az, hogy ezen gyűrűt bármely tetszőleges vizállástmutató csőre lehet alkalmazni. A *Schuhmann & Co.* féle (*A. Iseler*) új védőkarika, a melyet a tömítőgyűrű alsó részéhez szerelnek, az üvegek bedugulását (1. a 2. sz.

2. sz. rajz.

Vizállást mutató védőkarika nélkül.

3. sz. rajz.

Vizállást mutató védőkarivával.

rajzot) megakadályozza s így a vizvonal leszállásából eredhető kazánrobbanásoknak elejét veszi. A cég: *Schuhmann & Co.* Tulajdonos: *Albert Iseler*. Maschinen- und Armaturen-Fabrik, Leipzig-Plagwitz, — közelebbi adatokkal és árjegyzékkel készségesen szolgál.

Megadott szabadalmak 42497. 1. sz. *Schlisler* Károly mérnök Liègeben. Csavaránybiztosítás. XVI/a. oszt. 1907. okt. 5. (Bp. Hlp. 1908. 159. sz.) — *Worthington Pump Company Limited* cég Londonban. Javítások centrifügal és hasonló szivattyúkon. XX/c. oszt. 1907. szept. 2. (Bp. Hlp. 160. sz.)

Elektrotechnika.

Megadott szabadalmak. 42440. I. sz. Kjellin Frigyes Adolf mérnök Stockholmban. Berendezés elektromos kemenczék számára. VII. j. oszt. 1906. máj. 8 (Bp. Kzl. 1908. 149. sz.)

Építészet.

Megadott szabadalmak. 42488. I. sz. Broskó János építési vállalkozó és Sulzbeck Simon magánzó Nagysimonyiban. Tető-fedőlemez. VIII. b. oszt. 1907. szept. 2. (Bp. Kzl. 1908. 157. sz.) — 42451. I. sz. Floegel Hugó Max kereskedő Lichtenberghen. Deszkapadló és eljárás annak előállítására. VIII. c. oszt. 1907. decz. 6. (Bp. Kzl. 1908. 152. sz.) — 42466. I. sz. Dippe Károly cserépfedőmester Wernigerodeban. Födélleczkapcsoló készülék. VIII. b. oszt. 1907. febr. 27. — 42467. I. sz. Fischmann Ignác fakereskedő Vácson. Tetőcserép-formaszekrény. XVII. c. oszt. 1907. máj. 27. (Bp. Kzl. 1908. 154. sz.)

Tekhnologia.

Megadott szabadalmak. 42449. I. sz. Fabrik explosionssicherer Gefässe G. m. b. H. czég Salzkottenben. Berendezés lángot elfojtó gázok fejlesztésére a meggyulladás és robbanás veszélyének elhárítása céljából. XVIII. b. oszt. 1907. decz. 11. (Bp. Kzl. 1908. 150. sz.)

Közgazdaság.

A magyar-Siemens-Schuckert-művek villamossági R. T. az 1907. évben 1018279 (1906: 818020) K. nyers jövedelem mellett a költségek és 98140 (80396) K. leírás levonása után, inkluzive az előző évről áthozott 13507 (13292) K.-t. 102742 (67345) K. tiszta nyereséget ért el, a mi a 2 millió K. teljesen befizetett alaptőke 5.13 (6.73) százalékos kamatozása. — **A Dolha-róramezői vasgyár és ásó-kapa hámor r. t.** vesztesége 1907-ben 53296 K.-ról 60295 K.-ra szaporodott, a mi a 300000 K. alaptőke 20 százaléka. A veszteséget ismét új számlára irták. — **Uj acél-árúgyár Rimaszombatban.** Hindruck Gusztáv és Unger Károly remscheidi gyárosok kérvénnyel fordultak Rimaszombat város képviselőtestületéhez, amelyben acélarúgyár létesítésére engedélyt és kedvezményeket kértek. A képviselőtestület 4000 négy-szögöl telket, 30000 K. segélyt és 15 évi adómentességet szavazott meg a gyárosoknak és elhatározta, hogy az építkezéshez szükséges téglát ezrét 32 K. kedvezményes áron adja. (P. Sz. 1908. 17. sz.)

Recsk (Heves m.) környékén a Brill Lajos czég arany-, ezüst- és rézérc-kutatásokat indított meg. — **Az Urikány-Zsilvölgyi-Kökszgyár R. T.** összes berendezéseit az Urikány-Zsilvölgyi Kőszénbányamű R. T. vette meg. (U. Ma. 1908. 19. sz.)

HIREK

Személyi hírek. Kinevezés. A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök **Köhler János** zalatnai és **Emödi Géza** körmöczbányai pénzügyi számvizsgálókat pénzügyi számtanácsosokká, számvevőségi főnökökké, továbbá **Jenei Gyula** pénzügyi számtisztet számellenőrré nevezte ki. (Bp. Kzl. 1908. 155. sz.) — **Skripecz Antal** és **Oreskovics Lipót** bányakapitánysági tiszteteket főtiszttekké, **Pösch Pál** és **Pösch Lipót** bányakapitánysági segédtiszteteket, tiszttekké nevezte ki. (Bp. Kzl. 1908. 156. sz.)

Áttheiyezés. Sztruhár Andor m. kir. vasgyári hivatalnokot a központi igazgatóság szeptember hó elejével Budapestre helyezte át. (Vh. 1908. 28. sz.)

Lakásváltozás. Benedek Lajos bányafelőr lakását Petrozsény—Dilzsáról Zárnyára, u. p. Dolha. (Máramaros megye) helyezte át. — **Nica János** aknász, Csiklovabánya u. p. Oraviczáról Aninára lett kinevezve.

Halálozás. Dr. Szontagh Adolf m. kir. bányakerületi főorvos, Alsóféhémegye tb. főorvosa július hó 12-én déli 12 órakor, 54 éves korában Zalánán meghalt. Temetése július hó 14-én volt Nyugodjék békével. — **Zubka Adolf** v. bányaiskolai növendék ki bányász pályáját elhagyva a m. államvasutak szolgálataiba lépett, tolatás közben július hó 11-én, Garam-Berzenczén súlyosan megsérült úgy, hogy operálni kellett. Súlyos sérülésébe július 15-én este fél 9 órakor meghalt. Zubka Adolf született Selmezbányán 1834. június 14-én; a selmezbányai bányaiskolát 1904. június 30-án magán bányászstanuló minőségben végezte.

Allender Henrik főbányatanácsos, a zólyombrézói vasgyár főnöke, mint arról annak idején megemlékeztünk, a mult évben töltötte be tizedik évét eredményekben gazdag áldásos igazgatói működésének. A mult évi jubilláris ünnepélyen a vasgyár tisztviselői kara elhatározta, hogy minden évben megünnepli a főbányatanácsos működésének évfordulóját, fel-felujitva annak a szeretetnek, ragaszkodásnak megnyilvánulását, mely a tisztikart vezérükhöz fűzi. Ezt az évfordulós ünnepséget f. hó 4-én tartotta a vasgyár tisztikara az ottani Erzsébetligetben, a hol családjaikkal együtt jelentek meg a tisztviselők. A vacsora alatt hangulatos pohárköszöntők ünnepelték a főbányatanácsost és kedves családját. Allender Henrik válaszában az ő melegen érző szívének hangján emlékezett meg egyik hű munkatársa: Kézmárszky Kálmán felügyelő, h. gyárfőnök érdemeiről, ki nyugdíjaztatását kérvén, nemsokára távozik nagy lelkiismeretességgel betöltött helyéről. (Zmv. Hrl. 1908. 28. sz.)

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű R. T. Borbély Lajos és **Biró Ármán** vezérigazgatók kezdeményezésére és az eszmének hathatós támogatására a részvénytársulat tulajdonát képező **Bikáson**, a hol előbb kisebb vasmű volt üzemben, a tiszt-, altiszt- és munkáslakóházakat nyugalmazott és munkaképtelenné lett művezetők és munkások azilumává alakította át. Minden munkás és művezető ki hosszabb ideig állott a társaság szolgálatában, rendes nyugdíján kívül

még szabadlakást és darab földet is kap Bikáson úgy, hogy utolsó napjait gond nélkül élheti végig. Az intézmény önmagát dicséri. (U. Ma. 1908. 19. sz.)

Uj petróleumforrás. Karánsebesről jelentik: a krassószörény-megyeyi Borlova községben a községi iskola alapozása közben bő tartalmu petróleumforrásra bukkantak. A falu lakossága a hír elterjedésekor nagy mennyiségben hordta szét a forrás tartalmát, a mely nyers állapotban is eléggé jól égett. A községi elüljáróság jelentést tett a forrásról az alispánnak. (Közelebbi részletek hiányoznak és a hiradás megerősítésre vár.)

Munkásmozgalmak.

A pécsi bányász-sztrájk. Azt hitték, hogy a dunai gőzhajós társaság pécsi bányáiban július 13-án hétfőn megszűnik a sztrájk. A vasárnap délutánra egybehívott nagygyűlésnek kellett volna a sztrájk megszűnését kimondani, azonban, bár a középpont kiküldöttei a munka megkezdése mellett nyilatkoztak, a bányamunkásság a további sztrájk mellett döntött. Azt hiszik, hogy e határozat csak elvi jelentőségű és a sztrájk hamarosan mégis véget ér. A szabolcsi telepen a munkások már csaknem teljes számban munkába állottak s valószínű, hogy mihamarább beáll a többi bányákban is a rendes üzem.

□ □

V Á L Á S Z

a 252. oldalon leközölt kérdéshez.

A 30 lőerős motor és a rudazatos szivattyú gép- és hengerolaj fogyasztásának meghatározására, nem állanak pontos adatok rendelkezésünkre. A gyakorlatban a motorokat illetőleg az olaj és tisztító anyagok költségét, a kiszolgálással együttesen, évi átlagban veszik számításba. Ez egy 30 lőerős kifűvő gőzgépnél, a mely tolós kormányzattal van felszerelve és 8 atm. gőzzel dolgozik s naponta 10 órát van üzemben, körül-

belül 180—200 korona, a mely összegből csupán a kenő anyagokra, 200—250 korona jut. A szivattyúra vonatkozólag a kenő és tisztító anyagok költségeit, a szivattyú beszerzési és felszerelési költségének 2 százalékában állapítják meg. Az olaj költsége általában véve, a gép szerkezet jóségától és a gépész takarékoságától is függ. Selmezbánya 1908. július 15. K.

□ □

TARTALOMJEGYZÉK.

Remenyik Károly. — *Mentés a bányászatban.* — *Tudomány-Gyakorlat:* Nagyvasolvasztók kiszámítása és szelvényméretezése. — *A fának jelentősége és hasznosítása a bányamivelés körzetében.* — *Szemle:* Bányamivelés. — *Bányajog.* — *Vaskohászat.* — *Fémkohászat.* — *Gépezet.* — *Elektrotechnika.* — *Építészet.* — *Tekhnologia.* — *Közgazdaság.* — *Hirek.* — *Munkásmozgalmak.*

Lap zárása: 1908. júl. 16. d. u. 5 óra.

Kiadótulajdonos: LITSCHAUER LAJOS

Közérdek.

⊙ A bányász- és kohász-altisztek alakulóban lévő ⊙
országos egyesületének ügyei

mint a

„Jó Szerencsét“

I. évfolyamának

14. sz.

külön melléklete.

A szerkesztésért felelős: MATEJKA GYULA k. bányaaaltiszt.

J e g y z ő k ö n y v.

Felvétetett Selmezbányán, a Magyar Bányász- és Kohász-Altisztek Országos Egyesületének alakuló közgyűlésén, a bányaiskola nagytermében, 1908. év június hó 28-án délután 3 órakor.

(Folytatás a 292. oldalhoz.)

Litschauer főmérnök úr a küldöttség kérelmére megjelent a tanácskozáson, örömének ad kifejezést azon bizalomért, a melylyel a bánya és Kohó altisztek iránta viseltetnek, és az alapszabályok tárgyalásán szívesen vesz részt, az alapszabályok tárgyalásának megkönnyítése végett szövegező bizottság és két jegyző kirendelését kéri.

Szövegező bizottságba Litschauer Lajos főmérnök, Tihanyi Károly és Urbancsok József egyhangúlag választatott.

Jegyzökké: Ballay János és Matejka Gyula, kik az alapszabályok helyes és elfogadott szövegét jegyzik.

Korelnök kijelenti, hogy az alapszabályok tárgyalása következik, kimondja, hogy azon pontok melyekhez senki sem kíván szólni elfogadtnak fogja kimondani, utasítja Szedlák István jegyzőt az alapszabályok tervezetének pontról-pontra való felolvasásra.

Következik a szövegező bizottság által megszövegezett alapszabály:

A Magyar Bányász és Kohász Altisztek Országos Egyesületének Alapszabályai.

1. §. Az egyesület címe, székhelye és pecsétje.

1. Czime: A Magyar Bányász és Kohász Altisztek Országos Egyesülete.

2.) A központ Székhelye: Selmeczbánya.

3.) Pecsétje és bélyege. Köriratban a Magyar Bányász és Kohász Altisztek Országos Egyesülete, közepén bányász jelvény (X), alul a köriratban 1908.

4.) Hivatalos nyelve magyar.

5.) Megalakulásának ideje 1908. évi június 28.

2.) §. Az egyesület célja: A magyar szt. korona országaiban lakó összes bányász és kohász altiszteknek egy országos egyesületben való tömörítése azon célzattal, hogy a tagok érdekeit képviselje, szakismereteit bővítse, a bányász és kohász altiszti állás tekintélyét emelje és a hazai bányászat felvirágzását és fellendítését előmozdítsa.

3.) §. A célok elérésére szolgáló eszközök.

1.) Vidéki és szakosztályokat létesít.

2.) Közléseit hivatalos szaklapjában hozza tagtársainak tudomására.

3.) Szakkönyveket és szakfolyóiratokat szerez és gyűlésein szakfelolvasásokat tart.

4.) §. Beiratási díjak, tagsági járulékok és egyéb jövedelmi források.

1.) Beiratási díjat minden tag egyszer s mindenkorra 1 koronát fizet a központba, mely az egyesület megtámadhatatlan alaptőkéjét képezi.

Az egyesület céljaira csak az alaptőke kamatai fordíthatók.

2.) Tagsági járulék hivatalos szaklappal együtt 12 korona, hivatalos szaklap nélkül 2 korona.

3.) A 12 koronás tagsági és lapjárulék negyedévenként a szerkesztőséghez, a 2 koronás tagsági díj pedig a központi pénztárba minden év január végéig előre befizetendő.

5.) §. A tagságról.

Az egyesület tagjai 1. tiszteletbeli tagok, alapító tagok, 3. rendes tagok.

ad 1.) Tiszteletbeli tag lehet mindazon magyar állampolgár, kit az egyesület központi választmányának egyhangú ajánlatára a közgyűlés az egyesület ügyeinek előmozdítása körül kifejtett érdemeinek elismeréseül egyhangúlag tiszteletbeli tagjául megválaszt.

ad 2.) Alapító tagja lehet az egyesületnek azon bánya, zúzó és kohóaltiszt, a ki a beiratási díjon kívül egyszer s mindenkorra 100 (egyszáz) koronát befizet.

ad 3.) Rendes tagja lehet az egyesületnek minden magyar bányász és kohász altiszt. Ide értendők a bánya, zúzó, kohóintézők, felvigyázók, főiskolai, irodai altisztek, gépkezelők, bánya és aknaácsmesterek, valamint hasonló minőségben szolgáló egyenlőrangú alkalmazottak és végzett bányász iskolai tanulók.

ad 4. Vidéki és szakosztálynak tagja lehet azon a jelen szakasz 2. pontjában megjelölt egyén, a ki a vidéki osztály székhelye területén vagy ehhez közel lakik.

5. Új tagokat 2 tag ajánlatára a központi választmány vesz fel.

6. Becstelenséggel vádolt vagy botránycos magaviseletű egyének kik az altiszti címre amúgy is érdemetlenek, az egyesület tagjai nem lehetnek.

7. A tagság megszűnik a tag halála, külföldre való elköltözése, kilépése vagy kizárása esetén.

8. Az egyesületből való kilépés évenként egyszer, szeptember hó 15-ig bejelentendő. A ki kilépési szándékát ezen határidőig be nem jelenti, egy további évre tagnak tekintetik.

9. A tag kizáratik, ha a 6-ik pontban foglaltak reá bizonyulnak és ha az egyesület érdekeivel ellenkező magaviseletet tanúsít.

10. A kizárást a központi választmány szótöbbséggel határozza el.

Ezen határozat elleni fellebbezés fölött végérvényesen a közgyűlés titkos szavazás útján szótöbbséggel dönt. A választmány által kizárt tag a közgyűlés határozatáig jogait nem gyakorolhatja.

6. §. A tagok jogai és kötelességei:

1. Az egyesület minden tagja a közgyűlésen részt vehet s ott szavazati joggal bír; választó és tisztségekre megválasztható, a mennyiben tagsági járulékokkal hátralékban nincsen.

2. Felolvasásokat tarthat, ha azok az egyesület szellemével nem ellenkeznek, hivatalos titkot nem árulnak el és az esetről-esetre felkért szakbizottság bírálata szerint felolvasásra érdemesek.

3. Az egyesület könyveit és szakfolyóiratait könyvtári rendszabályzat szabványai szerint használhatja.

4. Minden tagnak kötelessége az egyesület érdekeit előmozdítani és a gyűlésekre lehetőség szerint eljárni.

7. §. A kilépett és kizárt tagokról.

A kilépett és kizárt tagok összes jogaikat elvesztik és az egyesület vagyonára semmi nemű igényt nem tarthatnak.

8. §. 1. Vidéki és szakosztályokat képez. 2. Minden vidéki osztály saját körében elnököt és tisztkart választ. 3. Minden vidéki osztály elnöke tagja hivatalból a központi választmánynak.

4. Különálló telepek 2—3 altisztjei, kik minden kerülettől távol esnek, akár a központnak, akár a legközelebbi vidéki osztálynak lehetnek tagjai.

5. Ha ilyen vidéki osztály bármely okból feloszlana, vagyona az országos (anya) egyesület pénztárába folyik be.

9. §. 1. Úgy a központban mint minden vidéki osztályban szakbizottság választatik.

2. A szakbizottság feladata a felolvasásra készített dolgozatokat nyilvánosságra való bocsátása fölött dönten.

10. §. Az egyesület intéző közegei:

1. a közgyűlés;
2. a választmányi gyűlés;
3. az előljáróság.

11. §. A közgyűlés és hatásköre:

A közgyűlés az egyesületnek összes ügyeiben a legfelsőbb fórum és hatáskörébe tartozik:

1. Az egyesületi pénztár zárószámadásainak jóváhagyása.
2. A költségvetés megállapítása.
3. Az egyesület alapszabályai megváltoztatására vonatkozó indítványok fölötti határozás.
4. A választmányi gyűlés indítványára egyes tagoknak az egyesület kebeléből való kizárása.

5. Az előljáróságnak 3 évre szóló megválasztása.

6. A közgyűlésen a vidéki osztályt képviseli és annyi szavazattal bír, a hány osztálytagot képvisel.

7. A közgyűlés megtartható, ha az összegyűlt tagok száma a képviselt szavazatokkal együtt a taglétszám $\frac{2}{3}$ -át eléri.

8. A közgyűlést a választmányi gyűlés határozata alapján az előljáróság hívja össze s idejét a kitűzött nap előtt 6 héttel a napirend ismertetésével minden egyes tag tudomására adja.

9. A közgyűlés minden évben megtartandó, határidejét és helyét az előljáróság a vidéki osztályokkal egyetértőleg állapítja meg.

10. A közgyűlés elé joga van minden tagnak indítványt beterjeszteni, ha indítványát a kitűzött nap előtt 4 héttel a központi elnöknek írásban bejelentette.

11. A közgyűlésen a szavazás rendesen felállással történik, azonban az elnök kivánságára, vagy tiz tagnak írásban beadott indítványára titkos szavazással is történhet.

12. A közgyűlést az elnök vagy helyettese vezeti s tárgyalásairól a jegyzők hiteles jegyzőkönyvet vezetnek.

13. A titkár és pénztáros tiszteletdíját megállapítja.

(Folytatjuk.)